

Den danske Een Verden bevægelse 1946-70: Verdensføderalismen i Danmark

Finn Laursen

English Summary

After gradually turning away from the more radical approach of a Peoples' World Convention to draft a world constitution, the UN Charter revision approach became the dominant approach of Danish Een Verden (One World) and most members of the World Movement for World Federal Government (WMWFG). Given the stipulation in the UN charter that the question of revision would be on the agenda in 1955, ten years after the creation of the organisation, world federalists started to talk about 1955 as "The Year of Decision".

In 1954 the WMWFG and the World Association of Parliamentarians for World Government held congresses in London largely confirming the plans worked out the previous year in Copenhagen. Internationally there was a feeling of a certain improvement of relations after the armistice in Korea and Stalin's death in 1953. Relationships with Communist-led peace organisations, however, kept being a controversial issue in the movement.

In 1954 the previous chairman of Een Verden, Professor Brandt Rehberg stepped down after six years in that position and was replaced by another professor, Flemming Hvidberg. Per Hækkerup, Social Democratic MP, continued as chairman of the executive committee.

In 1955 Een Verden organised a major conference in Copenhagen about the UN in cooperation with the UN-association and several civil society and trade union organisations – the employers and business organisations were invited, but declined to sponsor the event. The conference was opened by the Prime and Foreign Minister Hans Hedtoft (Soc. Dem.), who said that the shortcomings of the UN should be analysed, while also expressing the view that it was not so much problems in the machinery, but the willingness of the member states to use the organization, that was the problem. - Probably not the visionary speech the Een Verden activists had hoped to hear.

The World Movement's Congress in 1955 took place in Paris towards the end of August. UN Charter revision was an important topic again, but the Congress also discussed disarmament, regional federalism and development aid. It was addressed by V.I.P.s like Lord Boyd Orr, Robert Buron, Josué de Castro, Jean Lecanuet, Jules Moch, and Bertrand Russel as well as French Foreign Minister Antoine Pinay. The Congress further had a Commission on Political Action and Tactics which adopted a report that pointed towards other activities in parallel with UN Charter Revision, especially in the case that charter revision was to fail at the upcoming 10th session of the UN General Assembly, as indeed happened.

Instead of the 'Year of Decision', 1955 became the 'Year of No Decision.' The movement had to adjust to the idea of a Long Haul. This included functionalism with focus on UN

specialised agencies and development issues, and analysing international developments from a perspective of policies to strengthen the UN gradually.

Indledning

Thomas Hatt Olsen, Een Verdens stifter, skrev en artikel, hvor han så på Een Verden-bevægelsens udvikling i årene 1949-56.¹ Han mente, at bevægelsen var stagneret medlemsmæssigt i begyndelsen af 1950erne, men samtidigt fundet større anerkendelse i de politisk aktive kredse. Beviset herpå var bl.a. dannelsen af *World Association of Parliamentarians for World Government* i 1951. Den danske parlamentariker gruppe var repræsenteret heri og nåede ca. 85 medlemmer i 1956, altså tæt på et flertal af folketingets medlemmer. Samtidigt konstaterede han en tilbagegang for den radikale retning, der arbejdede for indkaldelse af en folkenes grundlovgivende forsamling. I modsætning hertil kom FN-pagtændringslinjen til at dominere. Det blev slået fast allerede ved den 4. verdenskongres i Rom 2.-9. april 1951, og linjen blev ikke truet på nogle af de følgende *World Movement for World Federal Government* (WMWFG) kongresser i København 23.-29. august 1953, London 30. august-3. september 1954 eller Paris 26.-29. juli 1955.

Året 1955 var blevet udnævnt som "The Year of Decision" grundet FN-pagts Art. 109, der forudså at revisionsspørgsmålet skulle tages op det år, ti år efter organisationens dannelse. Året 1955 blev dog "A Year of No-Decision." Ved udgangen af perioden, der dækkes i dette kapitel, gik bevægelsen over til at lægge vægt på mere begrænsede ændringsforslag:

- 1) Medlemskabet i FN gøres universelt.
- 2) De regionale sammenslutningers rolle inden for FN's rammer defineres skarpere.
- 3) Medlemslandenes parlamenter repræsenteres direkte ved FN, enten ved at parlamentarikere deltager i medlemslandenes delegationer (som sker for Danmarks vedkommende) eller ved at der oprettes et særligt rådgivende organ som repræsentation for parlamentariker.
- 4) Sikkerhedsrådets medlemstal udvides for at gøre det mere repræsentativt, og stormagternes vetoret i spørgsmål, der ikke går ud på anvendelse af sanktioner mod en stat bortfalder.
- 5) Bestemmelserne i FN-pagts artikel 43, vedrørende medlemmernes pligt til at medvirke ved skabelsen af en militær FN-styrke revideres således, at denne forpligtelse bliver effektiv.
- 6) Der oprettes en permanent FN-politistyrke.
- 7) Bestemmelserne for Det Økonomiske og Sociale Råds virksomhed ændres således, at rådet får større indflydelse på, og flere midler til rådighed for hjælpen til underudviklede områder.
- 8) Bestemmelserne om Formynderskabsrådet ændres således, at områder, under FN's kontrol og ansvar, positivt kan støttes og udviklingen af kolonier og underudviklede områder frem mod selvstændighed fremmes.
- 9) Fortolkningen af FN-pagts bestemmelser overlades til Den Internationale Domstol.
- 10) Det fastsættes, at der regelmæssigt skal indkaldes en revisionskonference hvert tiende år.²

Blandt den danske Een Verden bevægelses resultater siden 1949 nævnte Hatt Olsen i første række "at bevægelsen gennem den med de samarbejdende rigsdagsmedlemmer har en væsentlig andel i tilvejekomsten af paragraf 20 i grundloven af 1953."

---

¹ Thomas Hatt Olsen, "Een Verden-bevægelsen i årene 1949-56," Særtryk af Salmonsens Leksikon-Tidsskrift nr. 12. 1955.

² Hatt Olsen, op. cit. Artiklen er udokumenteret, men listen bygger i en vis omfang på København-beslutningerne fra 1953.

Ifølge Hatt Olsen havde Een Verden ca. 11.000 medlemmer i 1956. I 1956 afløste læge Erling Fischer, Vodskov, fhv. undervisningsminister Fleming Hvidberg, MF, som formand. Hvidberg var selv trådt til i 1954 efter Brandt Rehberg. Verdensbevægelsens formand var fortsat Hjalmer Riiser-Larsen, Norge. Det var så også i 1956, at WMWFG ændrede navn til World Association of World Federalists (WAWF). Bevægelsen havde hovedkvarter i Amsterdam. Men om disse senere begivenheder, se næste kapitel.

Billede 6.1: Erling Fischer og Per Hækkerup, formentlig i Amsterdam, hvor WMWFG havde sit kontor fra juli 1951 til maj 1959.

Kilde: Venligst stillet til rådighed af Gorm Gunnarsen

1954

Det var på delegeretmødet i april 1954, at Professor Brandt Rehberg takkede af som formand for Een Verden efter seks år på posten og blev afløst af professor Flemming Hvidberg. Hvidberg havde været medlem af Folketinget fra 1943 for Det Konservative Folkeparti. Han var professor i Det Gamle Testamente ved Københavns Universitet og havde været undervisningsminister i regeringen Eriksen-Kraft 1950-53. Brandt Rehberg begrundede sin afgang med "overvældende meget arbejde" og forslaget om at vælge Hvidberg med, at han kan få "en kreds i tale, som jeg ikke har kunnet tale med."³

---

³ Protokol for EEN VERDEN's 6. Delegeretmøde d. 10.-11. april 1954 – Feriebyen ved Middelfart.

Billede 6.2: Flemming Hvidberg, formand for Een Verden 1954-56, sammen med Niels Bohr

Kilde: Internet/Det Kgl. Bibliotek

Delegeretmødet gik gennem de sædvanlige punkter med beretninger, fremlæggelse af revideret regnskab, fastsættelse af kontingent, fremtidigt arbejde og diverse valg. Per Hækkerup nævnte i sin beretning et fællesnordisk program, der var vedtaget i de respektive styrelser i Danmark, Norge, Sverige og Finland. Han henstillede, at delegeretmødet godkendte det, selv om det ikke var "noget fremragende, litterært dokument."⁴ Vedtagelsen fandt sted med 62 stemmer mod 7. Måden det nordiske samarbejde blev omtalt på tydede på, at man fra dansk side så det som dansk assistance til de andre nordiske lande, især Finland, hvor bevægelsen aldrig rigtig slog rødder. Norske Én Verden var dog allerede en velfungerende organisation, som også danske Een Verden kunne lære af.

Per Hækkerup nævnte i forbindelse med den fremtidige kongres i London, at det politiske klima var ændret til det bedre i forhold til året før, "til gunst for de synspunkter, vi anlægger inden for Een Verden." Han nævnte ikke hvilke forandringer han havde i tankerne, men det kunne vel bl.a. have inkluderet Korea-krigens afslutning og Stalins død.

En international Een Verden fond, der skulle hjælpe unge fra udviklingslande, der kom til Danmark på et statsligt program, til at blive lidt længere for at "få kontakt med almindeligt hverdagsliv i Danmark", blev også diskuteret. Fonden blev omtalt på forretningsudvalget den 8. februar 1954. Den eksisterende statslige bevilling var på 3½ mill. kr. og administreredes af et såkaldt Saxild-udvalg.⁵

---

⁴ Dokumentet, der har titlen "Indstilling fra det nordiske F.N. revisionsudvalg til de nordiske delegerede til World Movement for World Federal Government 7. verdenskongres i London, september 1954," findes i Een Verden's arkiv. Det er ret teknisk og løber op i 12 sider. Et senere dansk dokument, "Rapport fra det danske F.N. revisionsudvalg," dateret juni 1954 og underskrevet af Erling Bindslev, Svend-Åge Hestoft og Leif Gunnarsen, er på ni sider og mere læseligt, men går også i tekniske detaljer. Det indeholder også en liste på 19 publikationer, inklusive bøger og pjecer, hvoraf kun meget få kan findes på Bibliotek.dk.

⁵ Referat af forretningsudvalgmødet nr. 6, i Een Verdens arkiv. I hvert fald ved årets udgang var Een Verdens plan ikke realiseret.

Vanskelighederne ved at inddrive kontingenter blev nævnt. På papiret havde man 12.500 medlemmer, men der var kun indgået kontingenter fra ca. 7.500. Det årlige landslotteri var fortsat en vigtig indtægtskilde. Fortsættelse af bladet *Verden og Vi* var afhængig af reklameindtægter.

Brande afdelingen havde vedtaget en resolution, der kritiserede "politikerne og ledende organisationsfolk" for ikke at støtte afdelingerne tilstrækkeligt. Per Hækkerup mente ikke det "gavnede noget fornuftigt formål at henvende sig til politikerne ... som havde mange andre ting at tage vare på." En resolution fra Hillerød afdelingen efterlyste mere undervisning i skolerne om FN. Den kommende styrelse blev bedt om at se på sagen. En resolution fra Vejle afdelingen tog afstand fra "amerikanernes sidste brintbombeforsøg ... på det kraftigste." Det fik Per Hækkerup til at henstille, at afdelinger først sendte sådanne resolutioner til "den ansvarlige hovedbestyrelse." Altså en lille næse til Vejle. Samtidigt fik det Hækkerup til at foreslå en udtalelse fra delegeretmødet. I den anledning blev der nedsat en redaktionskomité bestående af følgende: Professor P. Brandt Rehberg, Folketingsmand Per Hækkerup, Skolebestyrer Mogens Høirup og Overtoldassistent Verner Overø. Arbejdet førte til vedtagelse af en kort resolution om universel nedrustning (se Tekstboks 6.1), ikke just et revolutionerende dokument. Landsbevægelsen ønskede ikke at vende sig mod blot en af stormagterne. Betød det fripas for USA, kunne man spørge?

Tekstboks 6.1: Udtalelse fra Een Verdens delegeretmøde i Middelfart, 10.-11. april 1954, om universel nedrustning

I en krig med disse [atom] våben vil der ingen sejrherre være, men kun en taber, menneskeheden. Krigens afværgelse er derfor det altovervældende problem, og EEN VERDEN opfordrer regeringen til at støtte enhver bestræbelse på gennem forhandling at nå til en universel nedrustning, der må gennemføres under former, der sikrer landenes nationale selvstændighed. EEN VERDEN mener, at dette kun kan gennemføres, hvis ansvaret for fredens opretholdelse overdrages en overstatslig myndighed, der har de fornødne magtmidler. Fredens bevarelse bør hvile, ikke blot på enkelte stormagters aftaler, men må fremgå som resultatet af et samarbejde mellem alle jordens folk.

Kilde: Protokol, 6. delegeretmøde, også i *Verden og Vi*, april-maj 1954.

Udover nyvalg af formand, var der også valg til styrelsen. Redaktør Poul Møller og dyrlæge Hofman Hansen ønskede ikke at modtage genvalg.

Følgende blev valgt til styrelsen: Per Hækkerup, Mogens Høirup, Erling Fischer, Th. Pedersen og Leif Gunnarsen. Dertil kom repræsentanter for regionerne:

Jylland: Carsten Christiansen, Aalborg, fru Elin Ewald, Silkeborg, K. Balle Kjeldsen, Gredstedbro, Holger Larsen, Haderslev, og Asger Vestergaard, Randers.

Øerne: Frk. Rigmor Møller Hansen, Odense, V.J. Kofoed, Odense, P. Hindsgaul Madsen, Middelfart.

Stor-København: Mogens Borly, Svend Åge Hestoft, Per B. Johansen og Verner Overø.⁶

På styrelsesmødet den 2. maj 1954 valgtes følgende til forretningsudvalget: Erling Bindslev, Erling Fischer, Leif Gunnarsen, Per Hækkerup (formand), Eigil Kiær, Holger Larsen og Verner Overø.⁷

⁶ Ibid.

⁷ Referat af styrelsesmøde den 2. maj 1954 på Christiansborg. Een Verdens arkiv.

På et forretningsudvalgsmøde i juni 1954 kom det frem, at der havde været et fredsmøde i Odense, hvor flere Een Verden folk havde været til stede, inklusive Verner Overø, der også var indtrådt i et landsudvalg nedsat af konferencen. Ifølge Per Hækkerup havde konferencen "gennem sine udtalelser klart vendt sig imod vestlige synspunkter." Det mente Overø ikke, men "de øvrige medlemmer af forretningsudvalget var enige i, at Overø derved havde placeret sig på en sådan måde, at man må forlange, at han enten trækker sig ud af dette udvalg igen eller nedlægger sit hverv i Een Verdens forretningsudvalg." Overø blev givet en vis betænkningstid.⁸

Juni-mødet diskuterede i øvrigt også en rejseservice. I den forbindelse var et forslag om at arrangere konfirmandrejser særlig kontroversielt. Der kom tilsyneladende ikke noget ud af den diskussion. Situationen med økonomien og bladet blev også vendt ved den lejlighed.

På juni-mødet gjorde Leif Gunnarsen opmærksom på, at den nye lov om ungdomsundervisning, der ville træde i kraft 1. august, ville give mulighed for betydelige tilskud til week-end kurser. Sidenhen blev week-end kurser faktisk en vigtig aktivitetsform.

Spørgsmålet om fredsmødet i Odense dukkede op på styrelsesmødet den 8. august 1954. Efter at Overø havde præciseret sin stilling fulgte en diskussion, der mandede ud i vedtagelse, med alle stemmer mod en, af følgende resolution:

"Styrelsen tager den i forretningsudvalgets formands redegørelse i juli-nummeret af Verden og Vi givne redegørelse vedrørende Odensekonferencen til efterretning, og vil i øvrigt afvente de eventuelle virkninger for Een Verden før man tager stilling til yderligere skridt."⁹

Det var vel en lidt snedig måde at komme ud af problemet på. For uddrag af Hækkerups redegørelse i *Verden og Vi* (se Tekstboks 6.2). Man må sige, at Hækkerup linjen atter sejrede.

Tekstboks 6.2: Uddrag af Hækkerups redegørelse om Odense-konferencen

Det er EEN VERDEN's formål at arbejde for et konstruktivt fredsarbejde byggende på, at kun oprettelsen af effektive internationale rets organer varigt kan sikre fredens opretholdelse, Det er derimod ikke EEN VERDEN's opgave at tage stilling til en række aktuelle problemer, som er dette formål og dets virkeliggørelse uvedkommende.

(....)

Ud fra dette synspunkt har EEN VERDEN's hovedledelse afvist at deltage i konferencen i Odense den 29. og 30. maj dette år. Da det var blevet landsstyrelsen bekendt, at en enkelt afdeling ville lade sig repræsentere, besluttede det at udsende en meddelelse til samtlige bestyrelsesmedlemmer i lokalafdelingerne om landsstyrelsens indstilling i overensstemmelse med organisationens retningslinjer. Denne meddelelse har givet anledning til megen presseomtale og til offentlige protester i EEN VERDEN's navn mod den udsendte skrivelse. Ordlyden af de i Odense vedtagne resolutioner viser klart rigtigheden af det standpunkt, hovedledelsen har indtaget. Størstedelen af resolutionernes ordlyd er således, at ethvert menneske vil kunne tiltræde den, men ind imellem findes enkelte afsnit, der tydeligvis har til formål at øve indflydelse på dansk politik på områder, EEN VERDEN som organisation ikke tager stilling til. I en af udtalelserne hedder det således:

⁸ Referat af forretningsudvalgsmøde den 13. juni 1954. Een Verdens arkiv.

⁹ Referat af styrelsesmødet den 8. august 1954. Een Verden arkiv.

”Vi har med glæde hilst regeringens fortsatte vægring ved at lade udenlandske flyvetropper stationere på dansk område i fredstid...” EEN VERDEN har ikke taget stilling til dette spørgsmål, der som bekendt er genstand for indenrigspolitisk strid i Danmark.

Et andet sted i samme resolution hedder det:

”Vi henstiller, at Danmark nægter at ratificere traktater, der muliggør tysk oprustning...”

Heller ikke hertil har EEN VERDEN som organisation taget stilling.

Det er i øvrigt interessant at bemærke ordlyden i det sidste citat. Konferencen vender sig mod, at Danmark ratificerer traktater, der muliggør tysk oprustning. Alle politisk interesserede ved, at der hermed sigtes til spørgsmålet om Vesttysklands deltagelse i den europæiske hær og dermed NATO-forsvaret. Derimod siges der intet i resolutionen om oprustningen i Østtyskland, som man ikke tager afstand fra, og som Danmark ikke står over for at skulle tage stilling til i form af ratificering af eventuelle traktater. Der foreligger altså her en klar stillingtagen i den kolde krig på den ene parts side. Det kan næppe fremme fredens sag med en sådan ensidig stillingtagen. Rigtigheden af landsstyrelsens stilling over for Odense-konferencen bekræftes også derved, at resolutionerne mangler ethvert konstruktivt bidrag til fredens opretholdelse. De beskæftiger sig ikke med nødvendigheden af at arbejde for De Forenede Nationer og for en ændring og styrkelse af denne fredsorganisation.

Kilde: Per Hækkerup, ”EEN VERDEN og Odense-konferencen,” *Verden og Vi*. 5. årg., nr. 7 (juli 1954), p.1 og p. 3.

På forretningsudvalgsmødet i oktober blev det oplyst, at en stor Dansk FN-konference for et positivt fredsarbejde, der skulle have fundet sted den 24.-25. oktober 1954, var blevet udsat til 7.-8. maj 1955. På samme møde gav Per Hækkerup en yderst kort rapport om verdenskongressen i London, ”som havde været god og saglig, derimod var der knapt så megen grund til tilfredshed med parlamentarikerkonferencen.”¹⁰

På årets sidste forretningsudvalgsmøde var der en god nyhed. Lotteriet havde givet et overskud til landsforeningen på 32.500 kr.¹¹

I årets løb var der også en del organisatoriske spørgsmål. Skulle kontingent indkrævning f.eks. centraliseres i København? Der var faktisk forslag om helt at afskaffe afdelingerne, hvilket nogle af disse anså for ”københavnneri.”

Verdensbevægelsens 6. kongres, som Per Hækkerup nævnte, fandt sted i London 30. august – 3. september 1954. Man diskuterede bl.a. ændringer i Københavns-resolutionerne fra året før samt oprettelse af en Verdens Udviklingsfond. Der var ca. 120 deltagere, heraf 43 officielle delegerede fra medlemsorganisationer i 17 lande plus observatører. Kongressen blev betegnet som en arbejdskongres.¹² Bevægelsens franske navn blev ændret fra *Mouvement universel pour une Confédération Mondiale* til *Mouvement universel pour une Fédération mondiale* (MUFM).¹³

Parlamentarikerne i World Association of Parliamentarians for World Government (WAPWG), havde deres egen kongres i London de følgende dage, den 4.-9. september. Blandt deltagerne der var bl.a. Abbé Pierre, Mary Tibaldi-Chiesa (Italien), Lord Boyd Orr, A. Haddow, Lord Silkin, Max Habicht, og C. Watkins.¹⁴

¹⁰ Protokol for forretningsudvalgsmøde den 17. oktober 1954.

¹¹ Protokol for forretningsudvalgsmøde den 19. december 1954.

¹² M.W. McLean, ”Report on the Sixth Congress of the World Movement for World Federal Government,” *World Federalist*. Special edition (November 1954), pp. 1-3.

¹³ Rolf Paul Haegler, *Histoire et idéologie du mondialisme*. Zürich: Europa Verlag, 1972, p.139.

¹⁴ *Ibid.*, p. 145.

Danske Een Verden var vel repræsenteret på London kongressen: Per Hækkerup, Erling Fischer, Manja Mourier, Elisabeth Nordentoft, Erling Bindsløv, Sven-Åge Hestoft, Leif Gunnarsen og Professor Fleming Hvidberg.¹⁵

Billede 6.3: Fra WMWFG-møde i London 1954. Fra venstre Henry Osborne (UK), Erik Colban (Norge), ukendt, Maxwell Stanley (USA), Max Habicht (Schweiz), Reinhard Rademacker (Tyskland), Leif Gunnarsen (Danmark), Elov Åkesson (Sverige), og James Joyce (UK).

Kilde : Venligst stillet til rådighed af Gorm Gunnarsen

---

¹⁵ I den orden de nævnes i *World Federalist*, November 1954, p. 6.

Billede 6.4: Fra World Association of Parliamentarians for World Government, 1954

Forreste række fra venstre: Gilbert McAllister, Janet Hartog, G.C. Watkins, Mary Tibaldi Chiesa (Italien), E. Philpot, Catherine Emma Lady Dick, Komia Agbeli Gbedemah (Ghana).

Bagerste række: første to ukendte, Henry C. Osborne, Sir (Isaac) James Pitman, Max Habicht (Schweiz), Anne Vondeling (Nederlandene), Torsten Selvik (Norge)

Stående bagved: Clement Edward Davies

Kilde: By Howard Coster, National Portrait Gallery.

<https://www.npg.org.uk/collections/search/portrait/mw231781/World-Association-of-Parliamentarians-for-World-Government-1954>

På styrelsesmødet den 21. november 1954 blev det oplyst, at grunden til, at den store FN-konference var blevet udsat til 7. og 8. maj 1955, bl.a. var, at K.B. Hallen ikke var ledig før. Det blev også oplyst, at der ikke var sket mere om den Internationale Fond, som man ellers havde talt meget om.¹⁶

1955

På forretningsudvalgsmødet d. 26. februar 1955 trak Per Hækkerup sig som formand for udvalget. Han afløstes af læge Erling Fischer, Vodskov.¹⁷ I referatet af mødet finder vi også følgende: "I anledning af en henvendelse fra Union Européenne des Fédéralistes enedes forretningsudvalget om at udmelde Een Verden af bevægelsen som korresponderende medlem, idet der nu i Danmark var oprettet en selvstændig organisation under Europafederalistbevægelsen."¹⁸ Det blev også oplyst, at Leif Gunnarsen havde indledt nogle forhandlinger med Samlerens Forlag om udgivelse af nogle Een Verden-relevante bøger.

På styrelsesmødet den 20. marts 1955 blev det så oplyst, at Sv. Å. Hestoft ønskede at nedlægge sine hverv såvel i styrelsen som i forretningsudvalget. Desuden meddelte Per Hækkerup, at Dyrge, der tidligere var

¹⁶ Referat af styrelsesmøde den 21. november 1954 hos professor Flemming Hvidberg, Charlottenlund.

¹⁷ Referat af forretningsudvalgsmøde den 26. februar på kontoret i Holbergsgade 20. Een Verdens arkiv.

¹⁸ Det var en noget dårlig begrundelse. Europabevægelsen i Danmark har vist aldrig været særlig føderalistisk.

indstillet af FU som medlem af verdensbevægelsen Council, havde meddelt, at han trak sig til fordel for Manja Mourier, hvilket styrelsen vedtog.¹⁹

På styrelsesmødet den 6. maj meddelte FU's nye formand Erling Fischer, at listen over foreningens deltagere i verdensbevægelsens kongres i Paris, var blevet sent. De fire udvalgte var de danske medlemmer af Council: professor Flemming Hvidberg, Erling Fischer, fru Manja Mourier og Leif Gunnarsen. Som suppleanter valgtes Erling Bindslev, Hakon Dyrge og Mogens Højrup. Men så meddelte Flemming Hvidberg, at han desværre grundet overvældende arbejde var nødt til at trække sig tilbage fra formandsposten ved det kommende delegeretmøde.²⁰

Een Verden var hovedarrangør af den tidligere omtalte store konference om FN i KB hallen, København, 7.-8. maj 1955. Per Hækkerup var formand for konferencekomiteen, der havde ca. 20 organisationer som medlemmer, der udover Een Verden inkluderede FN-foreningen, og Mellempøkeligt Samvirke, samt de forskellige oplysningsforbund, Dansk Ungdoms Fællesråd, De Samvirkende Fagforbund, Det Kooperative Fællesforbund, Brugsforeningerne, Statstjenestemændenes Centralorganisationer og Dansk Kvindesamfund. Erhvervsorganisationerne var inviteret, men ønskede ikke at deltage. Ud over Per Hækkerup (Social Demokrat) var Een Verdens Folketingsgruppe desuden repræsenteret i udvalget af Jørgen Jørgensen (Radikal Venstre), Helge Madsen (Retsforbundet), Poul Møller (Konservativ) og Marius Buhl (Venstre).²¹

I sin åbningstale om "Danmarks FN-politik og almindelige udenrigspolitik", den 7. maj 1955, talte stats- og udenrigsminister H. C. Hansen indledningsvis om FN for efterfølgende at omtale nedrustning, atomenergiens fredelige udnyttelse, bilæggelse af konflikter, plenarforsamlingens rolle, de underudviklede områder (som de endnu blev kaldt), humanitært hjælpearbejde, herunder flygtningepolitik, inden han havde et detaljeret afsnit om nordisk samarbejde, herunder Nordisk Råd, for så i det afsluttende afsnit om sikkerhedspolitik at fokusere på Atlantpagten. Intet om europæiske integration; Europarådet blev kun nævnt *en passant* som et sted de nordiske lande samarbejdede. - Set i bagspejlet er det jo nærmest chokerende, hvor ringe forståelse landets statsminister havde for udviklingen i Europe og betydningen heraf for Danmark.

Om FN sagde H.C. Hansen bl.a.:

"At Danmark på en baggrund af vor gamle og urokkelige tilslutning til voldgiftstanken, af vort medlemskab i Folkeforbundet og af vore erfaringer under den 2den verdenskrig måtte være med i den nye fredsorganisation, De forenede Nationer, var på forhånd givet. Rigsdagen gav da også énstemmigt sin tilslutning dertil.

....

At nogle af den første tids forventninger til FN - mange af dem måtte allerede på forhånd kaldes overdrevne - senere er blevet skuffet skyldes næppe selve pagtens udformning, men derimod den almindelige politiske udvikling, som vi alle kender."

Herefter adresserede H. C. Hansen spørgsmålet om pagtændring:

"Nu til efteråret - 10 år efter FN-pagtens ikrafttræden - skal Plenarforsamlingen tage stilling til, om der skal indkaldes en konference om revision af pagten. Til at hjælpe os i overvejelserne af de spørgsmål, der opstår i denne forbindelse, er der fornyelig nedsat

---

¹⁹ Referat af styrelsesmøde den 20. marts 1955. Een Verdens arkiv.

²⁰ Referat af styrelsesmødet Store Bededag den 6. maj 1955 på Christiansborg. Een Verdens arkiv.

²¹ Listen findes i programmet, Een Verdens arkiv.

et udvalg af politikere og embedsmænd, som skal virke i nært samarbejde med tilsvarende udvalg i Norge og Sverige.

Ved disse overvejelser gælder det om at konstatere, om der er dele af FN's maskineri, der ikke har virket efter deres hensigt eller sådan, som man havde håbet. Men det må samtidig undersøges, om det er sandsynligt, at man kan afhjælpe disse vanskeligheder og mangler ved at ændre pagtens ordlyd. Man bør også tænke på, om der måske findes andre hjælpemidler end pagtrevision. Mit eget rent personlige indtryk er, at der mere end fejl og mangler i maskineriet er tale om, at medlemsstaterne ikke benytter sig af det på den rigtige måde.”²²

Næppe den visionære FN-tale, som nogle Een Verden folk måtte havde håbet på.

Formanden for Foreningen for Forenede Nationer – Dansk Fredsforening, forh. højesteretsdommer Jesper Simonsen analyserede udviklingen i det internationale retssystem fra Folkeforbundet til FN, som han så som en gradvis omformning af verdenssamfundets opbygning. Han så dog ikke mulighed for en hurtig ændring af forholdet mellem staterne. Med særlig relevans for Een Verdens ideer, sagde han bl.a.:

”Skuffede forventninger har undertiden fremkaldt kritik af pagten og ønske om ændringer i den. Dette har en vis aktualitet, da spørgsmålet om ændringer skal på delegeretforsamlingens dagsorden nu i tiåret efter oprettelsen. Der synes imidlertid ikke at være stemning for ændringer af væsentlig betydning endsige for en egentlig revision. De forhold der i den forløbne tid navnlig har fremkaldt utilfredshed, skyldes som regel i højere grad medlemmernes brug af pagtens bestemmelser end bestemmelsernes indhold. Det tager sin tid at gennemføre og leve op til en så vidtrækkende nyordning af verdenssamfundet som den, pagten gav regler for, og det kan ikke undre, at det nye endnu ikke er trængt igennem. Med den rette vilje er Forenede Nationer et særdeles brugbart redskab for de formål, pagten opstiller. Der er et godt stykke igen, før dets mål er nået, så det kan ikke anses for formålstjenligt allerede nu at kræve principielle ændringer. At vetoet f.eks. ikke kan afskaffes nu, må anses for givet, allerede fordi reglen også gælder over for en sådan ændring. Helt afvise ændringer, som der har vist sig praktisk trang til, gør man ikke. Man tænker sig således muligheden af at lempe reglerne om optagelse af nye medlemmer. Det ville være ønskeligt, om det kunne gennemføres. Principielt burde enhver selvstyrende stat være selvskrevet medlem.”²³

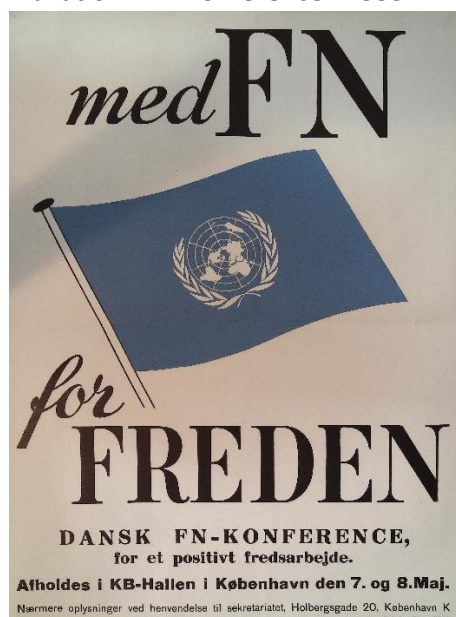
Nok heller ikke det som Een Verden folk havde håbet at høre. Helt klart ikke præget af de store visioner.

---

²² Stats- og Udenrigsministeren tale i KB-Hallen den 7. maj 1955, kl. 13,30 til ”Dansk FN konference for et positivt fredsarbejde”. Een Verdens arkiv.

²³ Jesper Simonsen, ”Vor FN og Udenrigspolitik”, manuskript, Een Verdens arkiv.

Plakat 6.1: FN-konferencen 1955

Kilde: Een Verden arkiv 1955. På trods af, at Een Verden bar den største organisatoriske og finansielle byrde, havde man ikke insisteret på at få foreningens navn på plakaten.

Et af de mest verdensføderalistiske indlæg i debatten på konferencen kom fra Erling Fischer (For uddrag, se Tekstboks 6.3). FN kan ses som spiren til det, der med tiden kan blive til en føderation med myndighed til at opretholde freden.

Tekstboks 6.3: Uddrag af Erling Fischers indlæg i debatten på FN-konferencen 7. maj 1955.

Vi må følge og efter bedste evne støtte F.N.'s arbejde fra dag til dag, men vi må ikke tabe det endelige mål af syne, det endelige mål, som må være en verden med bindende lov og ret mellem staterne, altså det vi indenfor Een Verden kalder Een Verdens federation. Der er mange mennesker i mange organisationer her i Danmark, der gør, hvad de kan for at sprede oplysning om F.N. og derved skabe interesse for F.N., og når vi fra Een Verden's side har været så ivrige for at få denne konference i stand, så er det blandt andet for at give alle disse spredte bestræbelser en samlet manifestation, så de forskellige parter kan se og føle, at de ikke er alene om at prøve på at få skabt grundlag for, at F.N. bliver en virkelig fredsbevarende institution.

Vi bruger ikke alle de samme udtryk, men selv om én siger verdensfederalisme, og en anden siger noget mere jævnt, så er vort mål dog det samme, nemlig en fredelig verden uden nød. Vi for vor part er bare så dristige, at vi allerede nu tillader os at pege på det endelige mål, nemlig et F.N., der er så stærkt, et F.N., der af staterne har fået overdraget så megen myndighed, at organisationen får kræfter til at opretholde freden ved hjælp af de samme midler: lov, ret og politi, hvormed vi i Danmark med mere eller mindre fjerntliggende øer opretholder freden. Der ligger allerede en spire til disse ting: lov, ret og politi, i F.N.'s nuværende grundlov, og vi og andre mennesker må så prøve på at skabe det politiske klima, der kan give spiren vækstbetingelser.

Men vi snakker ikke bare om fjerne mål; vi vil også gerne være med til at tilvejebringe de betingelser, der skal til, for at F.N. kan blive en lovfæstet og fredsbevarende institution, som omfatter alle verdens nationer.

Ja, så skal jeg til at slutte. Jeg giver mig ellers sjældent af med selv at skrive vers, men jeg har dog skrevet et lille vers til denne lejlighed; det rimer, og der er også rytme i det, og det lyder sådan:

”Uden hvert eneste menneskes vilje,
bliver F.N. til et tomt ritual;
husk, du er een i en stor familie,
den, der er F.N.’s driftskapital.”

Kilde: Ordret udskrift af konferencens debat, pp.23-23. Een Verdens arkiv.

Ja, politisk vilje er driftskapital for forpligtende internationalt samarbejde.

Andre Een Verden-folk, der deltog i debatten første dag, inkluderede Erling Bindslev og Knud Nielsen. Bindslev sagde bl.a., at han var ”en lille smule ked af”, at H.C. Hansen ikke var gået længere end at sige at alle stater burde være medlemmer af FN. ”Udover universalitetsprincippet kunne man tænke sig en ændring af vetoretten”. Bliver universalitetsprincippet gennemført bliver Sikkerhedsrådet en endnu mere ”eksklusiv klikke i organisationen.” Så vil det være nærliggende at udvide Sikkerhedsrådet, og man kunne så overveje at indføre ”et kvalificeret flertal af en eller anden art.” Han nævnte også muligheden for at oprette et rådgivende organ af parlamentariker, som det der er kendt i Europarådet.²⁴

Knud Nielsen, der på det tidspunkt repræsenterede den Nordiske Een Verden komité, diskuterede en formel revision af FNs pagt kontra den såkaldte funktionalistiske udvikling. Han mente, at det var fejlagtigt at se det som et enten-eller problem. ”Det drejer sig om at finde ud af, hvornår man kommer frem ad den ene, og hvornår man kommer frem ad den anden.” Han advarede mod at presse revisionskravet for langt. Der kan ske ændringer uden formel ændring af pagten. Som eksempel nævntes følgende: ”Generalforsamlingen i F.N. har i en række tilfælde grebet ind, hvor man skulle have forventet, at det var sikkerhedsrådet. Man kan ligefrem stille det op i tal. Det er således, at vi med den såkaldte United [for] Peace Resolution, Addison-planen, fik en mulighed for gennem generalforsamlingen at gribe ind, når freden truede[s] og sikkerhedsrådet er blokeret af veto.”²⁵

Konferencens anden dag, 8. maj 1955, var viet FN og hjælpeorganisationerne om formiddagen. Indledere var prof. Fleming Hvidberg og universitetsadjunkt John Danstrup. Eftermiddagens debat vedrørte ”Vort ansvar overfor de underudviklede områder.” Den blev indledt af forstander Johs. Novrup.

Een Verdens formand, fhv. undervisningsminister, professor Flemming Hvidberg, hold en stærk tale om magt, ret og etik, der vidnede om stor menneskelig indsigt og historisk og filosofisk viden. Men han kom ikke ind på dagsaktuelle emner vedrørende FN.²⁶

Verdensføderalister havde kaldt 1955 ”the Year of Decision.” Grunden hertil var som nævnt pagtens artikel 109, stk. 3, der forudså, at spørgsmålet om pagtrevision skulle være på organisationens dagsorden det år. Artiklen gengives i Tekstboks 6.4. For at træde i kraft skal en pagtændring ratificeres af alle de permanente fem stormagter i Sikkerhedsrådet. Med den bipolarisering af verden, som den kolde krig havde medført, var det ikke sandsynligt, at en mere fundamental ændring kunne gennemføres. Vestlige ideer kunne forventes at blive mødt med sovjetisk veto. – I den forbindelse, skal det mindes om, at Kina endnu var repræsenteret af styret på Taiwan.

²⁴ Ordret udskrift af konferencens debat, pp. 31-34. Een Verden arkiv.

²⁵ Ibid., pp. 38-40.

²⁶ Uddrag af fhv. undervisningsminister, professor Flemming Hvidberg’s tale, søndag, den 8. maj kl. 09.00. Een Verden arkiv.

Tekstboks 6.4: FN-pagtens artikel 109

Artikel 109.

1. En generalkonference af de Forenede Nationers medlemmer med det formål at revidere nærværende pagt kan afholdes på et tidspunkt og et sted, der vil være at fastsætte af plenarforsamlingen med to trediedeles flertal og ved vedtagelse af hvilke som helst ni medlemmer af sikkerhedsrådet. Hvert medlem af de Forenede Nationer skal have een stemme ved konferencen.
2. Enhver ændring i nærværende pagt, der er foreslået af konferencen med to trediedeles flertal, skal træde i kraft, når den er ratificeret af to trediedele af de Forenede Nationers medlemmer, derunder alle de faste medlemmer af sikkerhedsrådet, i overensstemmelse med deres respektive forfatningsmæssige fremgangsmåder.
3. Hvis en sådan konference ikke har været afholdt inden plenarforsamlingens tiende årlige samling efter nærværende pagts ikrafttræden, skal forslag om indkaldelse af en sådan konference sættes på dagsordenen for plenarforsamlingens nævnte samling, og konferencen skal da afholdes, hvis flertallet af plenarforsamlingens medlemmer og hvilke som helst syv medlemmer af sikkerhedsrådet beslutter det.

Kilde: <https://unric.org/da/fn-pagten/> (konsulteret 13/08/2020)

Det var også i 1955, at professor Max Sørensen, Aarhus Universitet, udgav en lille bog med titlen *Bør F.N.s Pagt ændres*.²⁷ Jesper Simonsen, der ud over FN-foreningen også var formand for Dansk Samråd for Forenede Nationer, skrev forord, hvilket trods alt tydede på en bredere interesse for emnet på dette tidspunkt. Forordet var skrevet i september 1955, altså forud for efterårets 10. generalforsamling i FN. Max Sørensen gav bl.a. en loyal fremstilling af Een Verdens forslag til pagtændringer og sagde, at det ikke ville være rigtigt på forhånd at afvise disse føderalistiske planer (se Tekstboks 6.4).

Den anden store danske jurist og ekspert i stats- og folkeret på dette tidspunkt, Alf Ross, Københavns Universitet, havde skrevet en bog om FN's pagt i 1950, hvor han slet ikke kom ind på pagtændrings muligheder.²⁸ Alf Ross skrev senere i 1963 en bog om FN, hvor han fandt Een Verdens ideer yderst urealistiske.²⁹

Tekstboks 6.5: Max Sørensen om føderalistiske FN reformplaner

Fælles for de forslag til ændringer af F. N.s Pagt, som hidtil er omtalt, er, at de opretholder F. N.s karakter af en sammenslutning af selvstændige stater. Langt mere vidtgående er andre forslag, som sigter til at omdanne F. N. til en Verdens-Forbundsstat. Den verdensføderalistiske bevægelse (Een Verden) har på kongresser i København 1953 og London 1954 vedtaget et omfattende program for revision af F. N.s Pagt med dette formål for øje. Generalforsamlingen skal efter dette forslag omdannes til et parlament bestående af to kamre, og det ene kammers medlemmer skal være folkevalgte, således at antallet af medlemmer fra hver medlemsstat står i forhold til befolkningstallet. Parlamentet skal

²⁷ Forlaget Fremad.

²⁸ Alf Ross, *Constitution of the United Nations: Analysis of Structure and Function*. København: Ejnar Munksgaard, 1950. Interessant at han kaldte pagten 'constitution' – forfatning. I bogen sammenlignede han FN med en forbundsstat ('federal state') og føderation ('federation'), det sidste begreb dækkede, hvad mange ville foretrække at kalde en konføderation. Konklusionen var ikke overraskende, at FN var hverken føderation eller konføderation. Se for øvrigt begrebsdiskussionen i denne bogs indledende kapitel.

²⁹ Alf Ross, *De Forenede Nationer: Fred og Fremskridt*. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1963.

kunne give love og udskrive skatter i begrænset omfang. Den internationale domstols jurisdiktion skal gøres obligatorisk. Fuldstændig afrustning skal foreskrives, og en særlig kontrol- og politistyrke skal oprettes til sikring af afrustningsplanens gennemførelse og til fuldbyrdelse af love og domsafgørelser. I erkendelse af, at dette program ikke lader sig gennemføre straks, er der dog jævnsides hermed fremsat en række mindre vidtgående forslag til umiddelbar overvejelse. Navnlig foreslås det at udvide Sikkerhedsrådets medlemstal fra 11 til 15 og at afskaffe veto-retten. Endvidere bør det overvejes, hvorledes Generalforsamlingen kan gøres mere repræsentativ, end den er nu, under hensyntagen til sådanne faktorer som befolkningstal, økonomisk betydning o.l. Fælles for såvel de foreløbige som de endelige forslag er, at F. N. skal stil åben for enhver stat, der erklærer sig villig til at påtage sig forpligtelserne efter pagten.

Det ville ikke være rigtigt på forhånd at afvise disse føderalistiske reformplaner som urealistiske og uigennemførlige. De bygger på en klar erkendelse af, at de internationale organisationsformer ikke har kunnet holde trit med den tekniske og økonomiske udvikling. De perspektiver, som atomenergiens udnyttelse åbner for menneskeheden, både til ødelæggelse og til opbygning af materiel velstand, har gjort de overleverede forestillinger om den suveræne nationalstat forældede. Med stadig større styrke melder sig kravet om at organisere menneskeligt samarbejde i en verdensomspændende helhed. Spørgsmålet er imidlertid, om en verdensstat er den eneste løsning, og om de vidt forskellige udviklingstrin, hvorpå de forskellige dele af verden befinder sig, gør det muligt at indordne dem som sideordnede bestanddele af en enkelt stat.

Ingen regering har hidtil stillet sig bag så vidtgående reformplaner, og det er næppe sandsynligt, at de vil komme til at indtage en fremtrædende plads i debatten indenfor F. N.s rammer. I mange lande, bl. a. i Danmark, står der imidlertid indflydelsesrige kredse bag disse planer, og derfor har man næppe endnu hørt det sidste ord derom.

Kilde: Max Sørensen, *Bør F.N.s Pagt ændres?* København: Forlaget Fremad, 1955, pp. 36-37.

Billede 6.5: Professor Max Sørensen, 1913-81. Juraprofessor ved Aarhus Universitet, 1947-72 og derefter første danske dommer ved EF-domstolen indtil 1979. Aktivt medvirkende ved oprettelse af Statskundskabsstudiet i Aarhus i 1959.

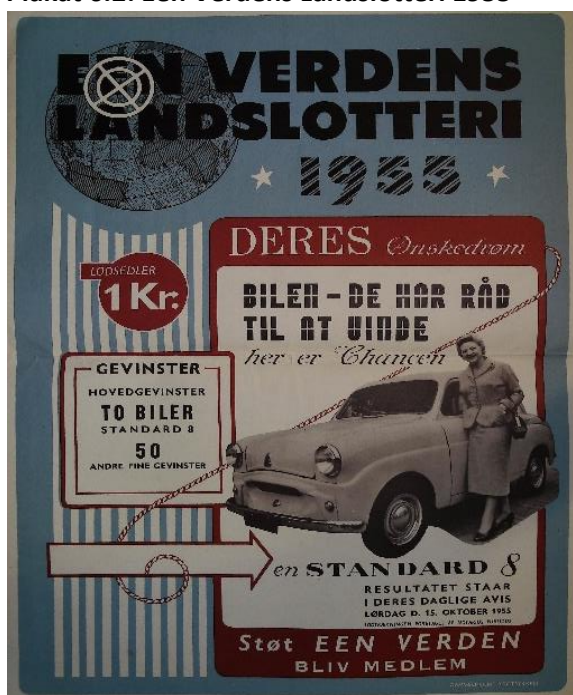
Kilde: <https://www.max-soerensens-mindefond.dk/>

Som bekendt blev 1955 ikke "the Year of Decision", beslutningens år. Det efterlod så spørgsmålet om, i hvilken udstrækning en vision om et stærkere FN, mere baseret på retsprincipper end magt, kunne være basis for dagsaktuelle udenrigspolitiske beslutninger? Så længe det spørgsmål fik et positivt svar, havde Een Verden fortsat en rolle at spille. Man kunne så spørge, om Een Verden havde eller formåede at udvikle den analysekapacitet, dette ville kræve?

Der var andre emner, der optog foreningen i 1955. FN-konferencen havde lagt beslag på megen arbejdskraft fra slutningen af 1954 frem til dens afholdelse i maj. Selv om konferencens plakat ikke nævnte Een Verden, var det Een Verdens kontor, der fungerede som sekretariat for konferencen og Een Verdens landssekretær Hakon Dyrge under ledelse af Per Hækkerup, der stod for det meste af det praktiske arbejde.

Som sædvanlig var et landslotteri en vigtig indtægtskilde for foreningen.

Plakat 6.2: Een Verdens Landslotteri 1955

Kilde: Een Verdens arkiv 1955.

Blandt emner behandlet i årets løb af forretningsudvalg, styrelse og delegeretmøde var bl.a. følgende: foreningens økonomi og aktiviteter, den organisatoriske struktur med afdelinger og kredse, hvoraf ikke alle fungerede. Økonomien var fortsat stram. Bladet *Verden og Vi* var også et diskussionsemne. Forsøg på at skaffe ekstra indtægter ved annoncer havde ikke været særlig succesrige. Bladets indhold blev også diskuteret: skulle man reklamere for Een Verden eller gik det mere ud på at bringe artikler, der informerede om internationale begivenheder og udviklingstendenser?

Årets delegeretmøde fandt sted i Feriebyen i Middelfart d. 10.-11. september 1955. I sekretariatets beretning blev medlemstallet opgjort til 12.800 fordelt på 27 kredse, men det blev indrømmet, at det kneb med kontingentindbetalingen. Landslotteriet i 1954 havde givet et overskud på 56.602,09 kr. Det blev nævnt, at der havde været to verdenskonferencer siden sidste årsmøde, nemlig i London, 30. august – 3. september 1954 og i Paris 26.-29. juli 1955. De danske medlemmer af verdensbevægelsens råd på det tidspunkt var læge Erling Fischer, sekretær Per Hækkerup, MF, og nordisk sekretær Knud Nielsen.³⁰

Til Styrelsen valgtes følgende medlemmer på delegeretmødet:

³⁰ Sekretariatets årsberetning til delegeretmødet d. 10.-11. september 1955. Een Verdens arkiv.

Læge Erling Fischer 42 stemmer, fabrikant Th. Pedersen 38 stemmer, skolebestyrer Mogens Høirup 32 stemmer, folketingsmedlem Per Hækkerup 28 stemmer, pressesekretær Per B. Johansen 27 stemmer.³¹

Hertil kom kredsvalgte medlemmer af styrelsen, der bl.a. inkluderede Leif Gunnarsen, Manja Mourier og Verner Overø fra København, Erling Bindselev fra Øerne og Carsten Christiansen fra Jylland.³²

Der var fremsat en del forslag til delegeretmødet, hvoraf et fra Aalborg var kommet for sent, så det blev ikke behandlet. Efter en del debat, hvor bl.a. Aage Bertelsen og Leif Gunnarsen deltog, blev resultatet to udtalelser, en om den internationale politiske situation og en med en opfordring til at fejre FN-dagen.³³ Se Tekstboks 6.6 og 6.7.

Tekstboks 6.6: Politisk udtalelse fra delegeretmødet 1955

EEN VERDEN's delegeretmøde i Middelfart hilser med glæde den udvikling henimod gensidig tillid mellem nationerne, der synes at være i gang.

Vi mener at en samtidig og kontrolleret nedrustning og hjælp til de nødlidende lande beror på oprettelsen af en international organisation med tilstrækkelig myndighed. Vi henstiller derfor til regeringen og folketinget at arbejde for virkeliggørelsen af den FN-konference, der ifølge FN's statutter kan sammenkaldes til drøftelse af revision af FN's grundlov. Det første mål må være at samle alle lande i FN.

Vi henstiller endvidere, at der arbejdes for gennemførelse af planer om almindelig nedrustning og udnyttelse af den deraf følgende større mulighed for hjælp til de nødlidende lande. Danmark har et særligt ansvar og en særlig mulighed her.

Vi ønsker, at der i Danmarks skoler gennemføres en systematisk undervisning i internationale problemer. Den ny tid kræver en ny tænke måde. At fremme og virkeliggøre den er EEN VERDEN's mål, og vi påpeger, at hvert enkelt menneske er medansvarligt for opbygningen af en menneskeværdig verden.

Kilde: Een Verdens arkiv.

Tekstboks 6.7: Henstilling om fejring af FN's fødselsdag

Een Verdens landsmøde tillader sig at henstille til indenrigsministeriet, at det henstilles til alle landets kommuner at F.N.s fødselsdag fejres på en sådan måde, at den blot nogenlunde giver udtryk for de forhåbninger som både vor regering og vort land stiller til F.N. Vi er af den formening, at F.N.s fødselsdag må betragtes som hele verdens fødselsdag, men vi må med beskæmmelse fastslå, at dette slet ikke fremgår af flagningen i dagens anledning. Vi tror, at hvis der fra øverste sted fremkom en klar tilkendegivelse af, at kommunalstyrelser måtte føle sig forpligtet til at gå i spidsen med afholdelse af F.N.-festligheder på fødselsdagen og med flagning, vil det være en stor fordel.

Kilde: Een Verdens arkiv.

Inden delegeretmødet i september havde der været verdenskongres i Paris 26.-29. juli 1955. Vi hører ikke meget om det i de danske arkivalier. Men ifølge Rolf Haegler var der ca. 400 deltagere, heriblandt Lord Boyd Orr, Robert Buron, Josué de Castro, Jean Lecanuet og Jules Moch. Man diskuterede bl.a. FN-pagt

³¹ Interessant at Per Hækkerup ikke fik flere stemmer.

³² Kortfattet referat af delegeretmødet den 10—11. september 1955 i Feriebyen i Middelfart. Een Verdens arkiv.

³³ Der findes også et længere referat, der dog er ret dårligt, da referenten helt klart havde problemer med at følge diskussionen.

ændring, nedrustning og hjælp til udviklingslande. Der havde været uenighed om begreberne verdensstat og verdensregering.³⁴ Efterfølgende skrev Erling Fischer en avisartikel om nogle af de personligheder, han havde mødt på kongressen i Paris. Disse inkluderede Bertrand Russel, som klart havde imponeret. Dette gjaldt også Jules Moch, formand for FNs nedrustningskommission, hvori der på det tidspunkt fandt forhandlinger sted i Genève. Der havde også været en reception i udenrigsministeriet, hvor udenrigsminister Antoine Pinay dukkede op og sagde ting, som deltagerne var glade for at høre, og en på rådhuset, hvor borgmesteren holdt en glødende Een Verden-tale (vi får dog ikke navnet på denne borgmester, men han hed vist nok Jacques Féron).³⁵ Vi kan føje til at Josué de Castro fra Brasilien var forfatter til bogen *Geopolitics of Hunger*, der først blev udgivet i Brasilien i 1946. Den blev udgivet i USA i 1952 med titlen *The Geography of Hunger* og modtog diverse priser. Der findes mere detaljeret rapporter om Paris-kongressen i verdensbevægelsens blad *World Federalist*³⁶ samt i den britiske Federal Unions blad *Federal News*.³⁷

Billede 6.6: Fra Verdenskongressen i Paris, 26-29. juli 1955

eft to Right – The Hon. Clement Davies, M.P.Q.C., Lord Boyd Orr (speaking), General Riiser-Larsen, Mr. Jacques Féron, M. Huét, Miss Wingate, Mr. Jaffer, Mr. Hækkerup, Mr. Inagaki

Kilde: *The World Federalist*, august-september 1955. Personen mellem Jaffer og Hækkerup er vist nok den franske politiker Pierre Lapie.

Emnet for den første session på kongressen var FN pagt revision. Debatten blev ledet af Lord Silkin, Storbritannien. Blandt deltagerne i debatten var Erik Colban, en ældre norsk ambassadør, Maxwell Stanley, præsident for den amerikanske føderalistorganisation, *United World Federalists* (UWF), Clement Davis, formand for den internationale parlamentariker organisation, I.J. Pitman, næstformand for den britiske parlamentariker gruppe, Per Hækkerup, Danmark, og Monica Wingate, UK.

Anden plenarforsamling vedrørte nedrustning. Den blev ledet af Per Hækkerup. Det var især Henry Osborne, britisk MP, der bidrog til den debat.

³⁴ Rolf Paul Haegler, *Histoire et idéologie du mondialisme*. Zürich: Europa Verlag, pp. 139-140.

³⁵ Erling Fischer, "Mænd fra den store verden i nærbillede," *Aalborg Stiftstidende*. 8. august 1955.

³⁶ "Report on the Seventh Congress of the World Movement for World Federal Government, in Association with the World Association of Parliamentarians for World Government," *World Federalist*. Special Edition (August-September 1955).

³⁷ Ralph E. Lombardi, "A United Front," *Federal News*. No. 229 (Summer 1955), p. 3.

Tredje plenarforsamling diskuterede regionale føderationer. Den blev ledet af Gilbert McAllister, UK, og Robert Buron, MP, Frankrig. Blandt bidragerne til debatten var bl.a. den franske politiker Jean Lecanuet og Douglas Robinson, generalsekretær for den britiske *Federal Union*, samt Edouard Bonnefous, fransk minister, Erling Bindlev, Danmark, J. Keith Kilby, UK, Patrick Armstrong, UK, Gaston Riou, Frankrig.

Endelig beskæftigede fjerde plenarsamling sig med teknisk hjælp til de mindre-udviklede lande. Den blev ledet af Ahmed Jaffer, Pakistan. Blandt deltagerne i debatten var bl.a. Josué de Castro, MP, Brasilien, Paul Shipman Andrews, USA, Morikatsu Inagaki, Japan, og Reinhard Rademacher, Tyskland.

På den afsluttende session var det så Earl Bertrand Russel, UK, og lederen af det franske socialistparti og medlem af FN's nedrustningsudvalg, Jules Moch, der talte.³⁸

Der fulgte yderligere en rapport i *Federal News* om efteråret, der fokuserede på rapporten fra udvalget vedrørende handlings- og taktikplan. I den pågældende rapport sagde man bl.a.:

“During the last two years the World Movement has emphasised Charter Revision. Meanwhile affiliated organisations have continued to work as well for other parts of World Movement policy, such as the functional, regional and P.W.C. [Peoples' World Convention] aspects. Even if the issue of Charter Revision has been pushed aside at the United Nations, the World Movement will continue to stress it, but a new emphasis will be necessary and some other parts of its policy will have to come into the foreground. This means that the issue of Charter Revision will continue as a part of policy; we should continue to press for it even if it is shelved at the tenth General Assembly [of the UN]. There is, moreover, room for improvement of the United Nations within the framework of the present Charter, for example by achievement of universality and the expansion of the specialise agencies. The commission considers, however, that the most fruitful aspects to be stressed by the World Movement would be disarmament and the functional approach, especially the development of underdeveloped countries. These two subjects can be linked with each other where necessary, and with progress towards Charter Revision and towards World Federal Government.”³⁹

Teksten tyder på, at man ikke havde stor tillid til vedtagelse af pagtændring på efterårets FN-generalforsamling. Og det blev som bekendt ikke til nogen pagtændring i 1955. Det blev nødvendigt at tænke på små skridt til forbedring af internationalt samarbejde, inklusive FN. Man måtte til at tænke mere på forandningsprocesser end institutionel form.

Samtidigt må det vel konkluderes, at det ville blive nødvendigt at gå mere ind i detaljerne vedrørende de eksisterende internationale kriser, noget Een Verden ledere hidtil havde tøvet med.

---

³⁸ Ovenstående baseret på detaljeret rapport i *World Federalist*. Special Edition, August-September 1955, pp. 1-11.

³⁹ Citeret fra "Charter Review and After: World Federalists' Plan of Action," *Federal News*. No. 230 (October/November 1955), pp. 5-6.